

احکام شرعی

به مجموعه قوانین و مقررات اسلام، احکام شرعی می‌گویند.
احکام شرعی، اعتبارات شرعی متعلق به افعال مکلفان را می‌گویند.

فهرست مندرجات

- ۱ - تعریف احکام شرعی
- ۱.۱ - نکته
- ۲ - تقسیمات احکام شرعی
- ۲.۱ - حکم تکلیفی
- ۲.۲ - حکم وضعی
- ۳ - بانویس
- ۴ - منبع

تعریف احکام شرعی

احکام شرعی مجموعه قوانین و مقرراتی است که شارع و قانون‌گذار مقنس اسلام، برای اصلاح امور معاش و **معد مردم** و جامعه تشریح کرده است.
احکام شرعی، به آن دسته از مجعولات و اعتبارات شرعی گفته می‌شود که به صورت مستقیم یا با واسطه به افعال بندگان تعلق گرفته است. بدیهی است که احکام شرعی از طریق **انله شرعی** در دست رس بندگان قرار می‌گیرد، مانند: **خطیب** «صلّ» که از آن **وجوب شرعی** به دست می‌آید.

← نکته

تعریف یاد شده شامل تمامی مراحل حکم مرحله جعل، انشا، ابلاغ، وصول و فعلیت می‌گردد؛ بر خلاف تعریف به «انه خطاب الشارع المتعلق بافعال المكلفین» که مرحله جعل حکم را در بر نمی‌گیرد. علاوه بر این‌که همه خطاب‌های شارع در بردارنده حکم شرعی نیست و بعضی از احکام وضعی مانند: **جزئیت** و **شرطیت** و **سببیت**، خطابی به آن‌ها تعلق نگرفته است.

[۱] نائینی، محمد حسین، فوائد الاصول، ج ۴، ص ۳۸۴.

[۲] طباطبایی حکیم، محمد تقی، الاصول العامة للفقهاء المقارن، ص ۵۵.

[۳] اصفهانی، محمد حسین، الفصول الغزویة فی الاصول الفقهیة، ص ۳۳۶.

[۴] جرجانی، علی بن محمد، التعریفات، ص ۴۱.

[۵] حکیم، محمد سعید، المحکم فی اصول الفقه، ج ۱، ص ۱۹.

[۶] فاضل لنکرانی، محمد، کفایة الاصول، ج ۵، ص ۳۱۳.

تقسیمات احکام شرعی

احکام شرعی به اعتبارهای گوناگون دارای تقسیم‌های مختلفی است که مهمترین آن‌ها تقسیم احکام به تکلیفی و وضعی است.

← حکم تکلیفی

همان بایدها و نبایدها است که به طور مستقیم به فعل مکلف مرتبط است و موضوع آن انجام یا ترک فعلی به وسیله مکلف است.
حکم تکلیفی به پنج نوع - **وجوب**، **حرمت**، **استحباب**، **کراهت** و **اباحه** - تقسیم می‌شود.

حکمی است که صفت شیئی و یا فعل و ترکی را تبیین می‌کند و همواره به طور مستقیم به فعل مکلف مرتبط نیست و بیشتر، موضوع احکام تکلیفی قرار می‌گیرد. موضوع حکم وضعی ممکن است اشیاء و اعیان خارجی باشد، مانند [نجاست](#) و [طهارت](#) و یا افعال مکلفین، همچون صحت [بیع](#) و جزئیات و رکبیت [رکوع](#) در نماز. بجز احکام پنج‌گانه تکلیفی، تمامی احکام شرعی دیگر مانند نجاست، طهارت، صحت، [بطان](#)، ملکیت، شرطیت و مانعیت، احکام وضعی‌اند.

پانویس

۱. [↑](#) نائینی، محمد حسین، فوائد الاصول، ج ۴، ص ۳۸۴.
۲. [↑](#) طباطبایی حکیم، محمد تقی، الاصول العامة للفقہ المقارن، ص ۵۵.
۳. [↑](#) اصفهانی، محمد حسین، الفصول الغزویة فی الاصول الفقهیة، ص ۳۳۶.
۴. [↑](#) جرجانی، علی بن محمد، التعلیقات، ص ۴۱.
۵. [↑](#) حکیم، محمد سعید، المحکم فی اصول الفقه، ج ۱، ص ۱۹.
۶. [↑](#) فاضل لنکرانی، محمد، کفایة الاصول، ج ۵، ص ۳۱۳.

منبع

فرهنگ فقه مطابق با مذهب اهل بیت علیهم السلام، ج ۱، ص ۴۲.
فرهنگ‌نامه اصول فقه، تدوین توسط مرکز اطلاعات و مدارک اسلامی، ص ۱۰۹، برگزفته از مقاله «احکام شرعی».

رده‌های این صفحه: [احکام](#) | [احکام خمسہ](#) | [اصطلاحات فقهی](#) | [تکلیف](#) | [فقه](#) | [واژه شناسی](#)